

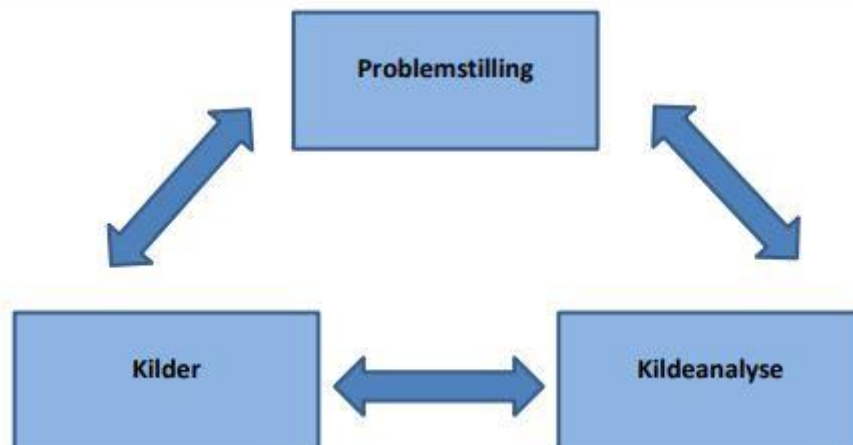
Hvordan arbejder man med kilder?

Til eleverne i udskolingen

Der findes uendelig meget fortid, som er forsvundet – og mange fortællinger om den. Nogle af dem findes i de læremidler, du bruger i historieundervisningen. I dette forløb skal du bruge kilder til skabe fortællinger eller historie om noget fra fortiden. Det er en uoverskuelig opgave at analysere alle kilder. Du beslutter dig for, hvad du vil finde ud af. Derfor må du først udarbejde en problemstilling. Den støtter dig i at vælge, hvilke kilder du evt. kan bruge.

Under dit valg af kilder, kan det være nødvendigt, at du justerer din problemstilling. Måske fordi du får en ide fra en kilde, eller måske fordi der ikke er kilder til det, du i første omgang ville undersøge. I analysen af kilderne tager du stilling til, i hvilken grad kilderne kan bruges til at belyse din problemstilling – og om nogle af de valgte kilder alligevel må kasseres. I denne fase af arbejdet må du gøre din problemstilling mere præcis, eller måske ændre lidt i problemstillingen.

Når du arbejder med kilder skal der altså være et samspil mellem problemstilling, kilder og analysen af kilder.

En god problemstilling

En problemstilling består af 1-3 sammenhængende og åbne spørgsmål. At de er åbne betyder, at de ikke kan besvares med ja eller nej, at svaret kan findes på Google, eller det står i det læremiddel, I bruger i historie. Et åbent spørgsmål er ikke ren fakta, f.eks. "Hvornår blev det lovligt at oprette bordeller?" Åbne spørgsmål skal lægge op til, at du laver undersøgelser og finder forklaringer ved hjælp af de kilder, du har til rådighed. Derfor skal problemstillingen heller ikke rumme spørgsmål, som du på forhånd kender svaret på. På den anden side må spørgsmålene heller ikke være så omfattende og komplicerede, at du ikke kan finde et muligt svar på dem.

En god problemstilling skal leve op til følgende kriterier:

- Den skal lægge op til, at du arbejder med historiske spørgsmål, som kan besvares eller belyses på forskellige måder.
- Du har adgang til relevante kilder, du kan bruge til at belyse din problemstilling.
- Spørgsmålene er klare og tydelige – både for dig selv, dem du arbejder sammen med og din lærer.
- Det er realistisk, at du kan nå at belyse problemstillingen inden for den tid og med de kilder, du har til rådighed.

- Problemstillingen lægger op til diskussion.

En problemstilling er dårlig, hvis den:

- Lægger op til blot at gengive, hvad der står på en hjemmeside eller i en bog.
- Mangler fokus, dvs. at der ikke er sammenhæng mellem de enkelte spørgsmål, som problemstillingen rummer.
- Er for bred eller upræcis, så du ikke kan svare på den
- Ikke lægger op til diskussion eller flere mulige forklaringer.

Sådan kan du gøre – én fremgangsmåde

Der er forskellige måder at nå frem til en god problemstilling. Måske har du fra andre fag eller problemorienterede forløb udarbejdet en problemstilling, hvor spørgsmålene skulle være af forskellige typer eller niveauer, f.eks.:

- Beskrivende niveau, f.eks. "Hvad fortæller lovene om ægteskabet i 1600-tallet?"
- Forklarende niveau, f.eks. "Hvilke grunde kan der være til, at bordeller blev lovlige i Danmark i slutningen af 1800-tallet?"
- Vurderende niveau, f.eks. af moralsk karakter "Burde man ud fra historiske erfaringer forbyde prostitution?" Eller af funktionel karakter "Var det hensigtsmæssigt, at gøre bordeller lovlige i Danmark i slutningen af 1800-tallet?"
- Løsningsorienterede niveau, f.eks. "Ville prostitutionsproblemet blive løst, hvis det blev kriminelt for kunderne at opsøge prostituerede?"

Sådan kan du gøre – en anden fremgangsmåde

Man kan også vælge en metode, der er mere rettet mod historie, og som ikke er så anvendelig i andre fag. I historie arbejder man med, hvordan samfund, magtforhold, produktion, levevilkår og menneskers liv har ændret sig over en periode. Så historiske spørgsmål vil typisk være rettet imod:

- At placere det historiske fænomen/person/begivenhed i en *historisk sammenhæng*: Hvornår? Hvor? Hvad var karakteristisk for tiden og stedet?
- *Kontinuitet og forandring*: Hvad blev ændret? Hvad forblev (stort set) det samme? Kan forandringerne karakteriseres som brud, eller var det en gradvis udvikling? Var der tale om fremgang eller tilbagegang?
- *Årsager og virkninger*: Hvilke årsager var der til begivenheden (langsigtede, kortsigtede, utilsigtede, bevidste, tilfældige), og hvilke umiddelbare og langsigtede konsekvenser fik de?
- *Sammenligning og perspektivering*: Hvilke forskelle og ligheder er der med andre fænomener og begivenheder? Skete der noget enestående og unikt – eller lignede det andre?
- *Betydning*: Hvor vigtig eller betydningsfuld var begivenheden i samtiden og i eftertiden?

Du kan udarbejde spørgsmål, som passer til et eller flere af ovenstående bullits, men det bliver for uoverskueligt, hvis du vil prøve at få alle bullits med i din problemstilling.

Analyse og tolkning af kilder

At kunne belyse din problemstilling er det centrale, når du vælger, analysere og tolker kilder. Derfor må du hele tiden være opmærksom på, at der er flere måder at analysere kilder på. Her er et forslag. Opdel et A4-ark som vist. Under analysen udfylder du felterne med stikord.

Problemstilling/undersøgelsesspørgsmål: _____

Beskrivelse af kilden: _____

Sammenfatning: Hvilke informationer giver kilden?	Kontekst: Hvornår, hvorfor, hvor er kilden blevet til?	Tolkning: Hvad kan udledes af kilden (i relation til problemstillingen)?	Refleksion: Har kilden givet anledning til, at problemstillingen skal justeres – eller givet anledning til nye spørgsmål?
--	---	---	--

Herunder uddybes, hvad du skriver på arket. Øverst noterer du problemstillingen og du beskriver kilden.

Sammenfatning

- Hvad er det for en type kilde?
- Hvilke konkrete informationer, detaljer, perspektiver osv. giver kilden (der kan være vigtige i forhold til problemstillingen)?
- Hvad er kildens emne, hvem henvender kilden sig til og med hvilket formål (og hvilken betydning har det for kildens brugbarhed til belysning af problemstillingen)?

Kontekst

- Hvem er kildens ophavsmand/-mænd?
- Hvornår, hvorfor og hvor er kilden blevet til?
- I hvilken historisk og samfundsmæssig kontekst (lokalt, nationalt og/eller globalt) blev kilden til (og hvilken betydning kan det have for, om den kan bruges til at belyse problemstillingen)?

Tolkning

- Hvad kan udledes af kilden (i forhold til problemstillingen)?
- Hvad er kildens perspektiv/synsvinkel/holdning (i forhold til problemstillingen)?
- Hvad kan man udlede ud fra hvad der med vilje/ubevidst er udeladt i kilden?

Refleksion

- Ud over hvad der kan udledes af kilderne, hvilke yderligere oplysninger mangler (for at kunne belyse problemstillingen)?
- Hvilke(billeder, symboler, begreber m.m.) i kilden må undersøges nærmere?
- Hvor nyttig eller væsentlig er kilden til at belyse problemstillingen?
- Hvordan har kilden evt. ført til justeringer af problemstillingen?

Herefter er det hensigtsmæssigt at sammenligne med andre kilder.

Sammenstilling (med andre kilder)

- Hvilke ligheder og forskelle er der mellem de analyserede kilder (i relation til problemstillingen)?
- Hvordan kan ligheder og forskelle forklares?
- Hvilke konklusioner i relation til problemstillingen kan der drages tolkningen af kilderne?
- Hvilke yderligere informationer og kilder er nødvendige for at kvalificere belysningen af problemstillingen?